Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto

19.2.2026

Poliisitarkastaja Juha Tuovinen

Eduskunta
Lakivaliokunta

HE 5/2026 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnan lakivakiokunta on pyytänyt sisäministeriöltä lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Sisäministeriön lausuu asiasta seuraavaa.

Sisäministeriö pitää työryhmämietinnössä esitettyjä muutoksia sakon ja rikesakon määräämisestä annettuun lakiin perusteltuina ja kannatettavina. Sisäministeriö on ollut edustettuna esityksen laatineessa työryhmässä.

Sisäministeriön arvion mukaan sakkomenettelyn laajentaminen sujuvoittaa ja nopeuttaa rikosprosessia yksinkertaisissa ja selvissä asioissa. Sakkomenettelylain mukainen menettely vaatii esitutkintaviranomaisilta vähemmän työtä kuin täysimittainen esitutkinta. Sakkomenettelyyn kohdistuvilla muutoksilla voidaan osaltaan tehostaa pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisesti rikostorjuntaa, lisätä rikostorjunnan vaikuttavuutta ja sujuvoittaa prosesseja.

Sisäministeriö pitää perusteltuna, että lain soveltamisalaa koskevaan sääntelyyn lisättäisiin vaatimus siitä, että asiasta ei yleisen rangaistuskäytännön mukaisesti olisi odotettavissa ankarampaa rangaistuista kuin sakkoa. Keskeistä on huomioida myös se, että jo nykyisin sakkomenettelyä voidaan soveltaa vain yksinkertaisessa ja selvässä asiassa.

Sisäministeriö kannattaa sitä, että sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain soveltamisalaa laajennettaisiin siten, että lain mukaisessa menettelyssä voitaisiin käsitellä rikosasiat, joista voi seurata enintään kaksi vuotta vankeutta. Kuitenkin tiettyjä henkeä ja terveyttä suojaavia rikostunnusmerkistöjä rajattaisiin soveltamisalan ulkopuolelle. Lisäksi menettelyssä voitaisiin määrätä enintään 5 000 euron suuruinen menettämisseuraamus, asian selvittämisestä aiheutuneet päihdetutkimuskustannukset sekä ratkaista asianomistajan yksityisoikeudellinen vaatimus.

Sisäministeriö pitää perusteltuna, että poliisi voisi ratkaista sellaiset asiat, joista säädetty ankarin rangaistus on enintään sakkoa tai kuusi kuukautta vankeutta. Poliisi voisi määrätä enintään 60 päiväsakon suuruisen sakkorangaistuksen. Loput asiat ratkaisisi syyttäjä.

Poliisi voisi esityksen mukaisesti yhdellä kosketuksella ratkaista yhä enemmän selviä ja yksinkertaisia rikoksia. Poliisin ratkaisutoimivallan laajentaminen tukisi myös menettelysäännös-

ten selkeyttä. Rikosasioiden käsittelytapa ja prosessin muoto valikoituisi siis asian vaativuuden ja laadun mukaan. Muutos edistäisi siten prosessin sujuvuutta ja parantaisi kansalaisten oikeusturvaa, kun asioita saataisiin ratkottua aiempaa nopeammin ja tehokkaammin. Esitetyt muutokset mahdollistaisivat sen, että nykyistä useampi yksinkertainen ja selvä rikosasia voitaisiin käsitellä sakkomenettelyssä.

Sisäministeriö kannattaa yksityisoikeudellisen vaatimuksen ja päihdekustannusten käsittelyn mahdollistamista sakkomenettelyssä. Ulosottokaareen lisättäisiin säännökset siitä, että ratkaisu toimisi ulosottoperusteena ja se pantaisiin ulosotossa täytäntöön vastaavasti kuin käräjäoikeuden maksutuomio.

Alaikäisen epäillyn osalta sisäministeriö pitää perusteltuna, että sakkomenettelyssä voisi jatkossa käsitellä vain sellaisia lasten sakkoasioita, joista säädetty rangaistus on rikesakko, sakko tai enintään kuuden kuukauden vankeusrangaistus.

Sisäministeriö kannattaa sitä, että suppean esitutkinnan säännöksiä voidaan soveltaa sekä nykyisen soveltamisalan asioihin että ehdotetun laajennetun sakkomenettelyn soveltamisalaan. Sisäministeriö pitää perusteltuna esitettyä muutosta, jonka mukaan esitutkintalain (805/2011) 7 luvun 14 (vajaavaltaisen laillisen edustajan läsnäolo kuulustelussa) ja 15 §:ää (yhteydenotto vajaavaltaiseen lailliseen edustajaan) olisi jatkossa aina noudatettava sakkomenettelyssä. Muutoksella huolehdittaisiin siitä, että alaikäisen rikoksesta epäillyn huoltaja saisi tiedon rikosepäillystä ja voisi käyttää puhevaltaa esitutkinnassa.

Samoin olisi perusteltua, ettei sosiaaliviranomaiselle olisi tarpeen ilmoittaa kaikista vähäisistä rikosasioista, joissa ei ole huolta lapsen hyvinvoinnista tai tilanteesta. Poliisi on joka tapauksessa velvollinen tekemään tietyissä tapauksissa lastensuojeluilmoituksen.

Sisäministeriö pitää myös kannatettavana esitutkintalain muutosesitystä, että kaikki poliisien epäillyksi tekemät rikokset tulisivat syyttäjän tietoon.

Muilta osin ei ole lausuttavaa.